

Preuzeto iz časopisa Educating Children for Democracy, The Journal of International Step by Step Association, No 5, 2003.

Originalni naslov: Child – Made Books: A Pathway to Literacy

Knjige koje prave deca - put do pismenosti

Daiga Baranua, učiteljica, Saulkrasti škola, Salukasti Litvanija

"Pišem! Ja umem da pišem!" Deca ovo kažu prepuna sreće i uzbuđenja prvih dana kada kreću na «put» da postanu pisci. Kao učiteljica u Korak po Korak osnovnoškolskom programu, imam dobro, neposredno iskustvo sa korišćenjem knjiga koje su deca napravila. Ovaj metod nije samo, od učenja čitanja i pisanja napravio zabavno i prijatno iskustvo za decu, već i za mene, kao nastavnicu.

Pomoć u razvijanju veština

Pismenost je bazična veština neophodna za pružanje podrške deci da se razvijaju u otvorene, kreativne i produktivne građane. Važno je u ranim godinama postaviti čvrste temelje pismenosti. Metod koji podržava decu u samostalnom kreiranju knjiga, pomaže im da izraze svoje ideje slobodno i da razvijaju veštine pisanja i čitanja sa uživanjem i interesovanjem. Počinje se lako, samo pitate decu da li žele da posmatraju svoje okruženje npr. učionicu, dvorište, prirodu, životinje. Onda oni sa vama podele ono što su videli, praveći logične i razumljive observacije, u skladu sa svojim godinama. Zatim svoje utiske prenesu na papir.

Individualne razlike

Ovaj proces ne počinje bez grešaka u pisanju ili nekih drugih grešaka... Ne, ne nikako... Njihove knjige otkrivaju, da su na početku godine, bili jako nesigurni i neredovni i kao pisci i kao čitaoci. Tokom prvog razreda, njihov napredak je bio neujednačen i individualan. Neka deca su koristila samo jednu reč na strani, dok su drugi brzo napredovali i formirali rečenice ili male tekstove. Neka deca su koristila linije da organizuju svoje pisanje, dok su drugi pisali reči slobodno, po celoj stranici. U nekim knjigama, pravopis je bio dobar ili čak savršen, dok u drugim to nije bio slučaj. Pri kraju godine, sva deca su se pretvorila u autore sa dosta samopouzdanja.

Glavni zadatak za mene, kao nastavnicu, bio je taj da ih ohrabrim da slobodno izražavaju svoje mišljenje, da poboljšaju rukopis, da im pomognem da razviju veštine čitanja i pisanja bez straha od grešaka i suza. Tradicionalne metode čitanja mogu biti nezanimljive, dosadne i jako stresne kada deca pokušavaju da shvate duge tekstove sa nepoznatim rečima. U odnosu na to, deci pravljenje knjiga nije zamarajuće i monotono. Izbor tema koje su u skladu sa dečijim interesovanjima je od velike važnosti. Jezik kojim se deca služe je jednostavan, originalan i baziran na njihovom ličnom iskustvu. Decu ohrabrujemo da sama prave ilustracije. Proces pravljenja knjiga pomaže da se razviju dečija mašta i samopouzdanje. Ako se dete ne ističe u pisanju, možda će mu bolje ići od ruke crtanje i ukrašavanje. Tokom vremena se veštine pisanja razvijaju.

Učitelji i samoprocena

Sakupila sam, iz knjiga koje su deca napravila, dosta informacija o njihovom znanju i veštinama da pronađu potrebne informacije. Imala sam priliku da pratim i bolje razumem proces razvoja svakog deteta. U toku školske godine, deca su imala mogućnost da posmatraju i procene razvoj svojih veština pisanja. Kada su deca bila spremna, obratila sam više pažnje na pravopis i rečeničnu konstrukciju. Za neke je ovo bilo prerano, a za neke ne.

Stvaranje uslova za pravljenje knjiga

Tokom godine, menjala sam proces pravljenja knjiga koliko je to bilo moguće. Deca su pravila individualne knjige i svaka porodica je pravila porodične knjige. U razredu smo vežbali da pravimo knjige u manjim i većim grupama. Takođe sam kreirala situacije u kojima su deca mogla da se oprobaju u različitim ulogama: kreator novih ideja, lektor, sekretar i umetnik.

Pravljenje knjiga sa roditeljima

Svako dete dolazi u školu iz neke porodice – sveta koji je za svako dete različit i jedinstven. Svaka porodica je napravila svoju knjigu i roditelji su mogli da pišu o svom detinjstvu i iskustvima koja su ih približila njihovoj deci. Pravljenje knjiga sa decom, omogućilo je porodicama da budu deo procesa učenja koji se odvija van učionice. Roditelji su znali da cene mogućnost da saznaju više o onome što interesuje njihovu decu, o njihovim razmišljanjima, o razvoju mišljenja, znanju i veštinama vezanim za čitanje, pisanje i crtanje.

Na početku školske godine, roditelji su napravili velike knjige sa velikim slovima, crtežima, zanimljivim zapletima i posvetama. Deca su stvarno bila ponosna na to šta su njihovi roditelji napravili. Sami su čitali knjige i pokazivali ih svima u učionici. Ove porodične knjige su pomogle da se održi i ojača veza između škole i porodice, u čijem centru je dete.

Pravljenje knjiga u grupama

Jedan od **Korak po Korak** principa je da se deca uče i motivišu da rade u grupama, da sarađuju i zajednički postignu ciljeve. Pravljenje knjiga u grupama je pomoglo deci da dožive ovo iskustvo. Izbor grupe je zavisio od toga za koju temu su se deca opredelila i potreba grupe. Formirali su grupe na različite načine, u odnosu na svoja interesovanja, broj članova grupe ili slobodno u skladu sa afinitetima. Radeći u grupi, zajedno, deca su naučila da procene svoje veštine i izaberu odgovarajući zadatak. Tokom godine naučili su kako da usklade svoje želje i interesovanja, kako da razmene ideje i inspiracije, kako da poštuju mišljenje drugih, kako da procene svoj rad. Kao zajednički rad, svaka knjiga je demonstrirala svojim stvarateljima koliko su dobro sarađivali, koliko su bili vešti u tome, kako su kanalisali individualna interesovanja i usklađivali svoje veštine da bi postigli zajednički cilj.

Razvijanje ljubavi prema učenju i podučavanju

Koristili smo dečije knjige na različite načine. U toku cele godine deca čitaju i vraćaju se knjigama koje su sami napisali, ili koje su napisali neki njihovi drugovi i drugarice, sa velikim interesovanjem i ljubavlju. Dok deca jedna drugoj čitaju knjige, shvataju da one moraju biti čitkije napisane, jasnije, zanimljivije dizajnirane, kako bi drugi shvatili njihovu poruku. Knjige su korišćene na časovima kada se vežbalo čitanje. Kako se broj knjiga povećavao, napravili smo našu biblioteku u učionici. Takođe smo koristili

knjige da bi smo napravili «biblioteku za razmenu» i menjali smo knjige sa drugim razredima.

Prve knjige ostaju kao sećanje na prvu godinu u školi. Dečija prva iskustva, emocije i avanture su sačuvane u njima: "Moja igračka", "Zoološki vrt", "Moj prijatelj", "Moja maca", "Božić u našoj kući". Knjige o Piki mišu, našem simbolu **Korak po Korak** programa, nikada neće biti zaboravljene.

Pridružila sam se **Korak po Korak** programu 1998, kada sam dobila prvi razred. Sa njima sam ostala dok nisu završili osnovnu školu 2002. Sada, posle četiri godine iskustva u nižim razredima, vraćam se u prvi razred sa novom generaciom u **Korak po Korak** učionicu. Tokom ovih godina moje kolege i ja smo postigli dosta pozitivnih rezultata u različitim aktivnostima usmerenim na dete, koje nam je ponudio program. Ja nisam samo promenila način rada, već sam se i ja sama promenila. Ne plašim se više da probam nove stvari i da "pogrešim". Svakodnevni napredak dece nas, učitelje u Korak po Korak programu, motiviše da budemo aktivni, kreativni, samopouzdana i u isto vreme odgovorni za ono što radimo.